

τ+π

τεύχος σύνθεσης στοιχείων

τελεία+παύλα
πολιτιστική περιοδική έκδοση

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2019
τεύχος 45ο
Free press

▮▮ Τεύχος
σύνθεσης στοιχείων

Λερωμένα δάχτυλα

Μικρό παιδί ακόμα, έπαιζα με τα στοιχεία της τυπογραφικής κάσας στο τυπογραφείο του πατέρα μου. Θυμάμαι τα λερωμένα δαχτυλάκια από το μελάνι που είχαν πάνω τους τα στοιχεία και την χαρακτηριστική φράση του πατέρα «εάν δεν λερωθείς δεν θα μάθεις». Από παιχνίδι μετατράπηκε σε σύνθεση. Μια γραμμή στο συνθετήριο, μια πρόταση, μια παράγραφος, ένα ολοκληρωμένο κείμενο.

Αγάπησα την τέχνη αυτή, όταν το κείμενό μου από το συνθετήριο, το τοποθέτησα στο μεταλλικό τελάρο του πιεστηρίου, μια παλιά τυπογραφική μηχανή Χαϊδελβέργη, «όρθιο» στη γλώσσα μας. Τοποθέτησα χαρτί στο χαρτοθέτη, κίνηση στο μοτέρ, μελάνωσα τα στοιχεία, αέρα για την εισαγωγή του χαρτιού και πίεση για να τυπωθεί.

Το αποτέλεσμα δικαίωσε τα λερωμένα δάχτυλα και τον ιδρώτα. Χαρακτηριστική κίνηση η βουτιά της μύτης στο φρεσκοτυπωμένο χαρτί. Αυτή η μυρωδιά του χαρτιού και της μελάνης, αυτό το βαθούλωμα που αφήνει στο χαρτί λόγω της πίεσης των στοιχείων στην εκτύπωση, μου έδωσε να καταλάβω πως εκτός από παιχνίδι, η τυπογραφία βασιζόταν και σε άλλες τέχνες. Στην χαρακτική και τη ζωγραφική, μετέπειτα στη γραφιστική.

Έτσι έμαθα και αγάπησα μια τέχνη που στην κλασική της μορφή δεν υπάρχει πλέον στην παραγωγική διαδικασία των τυπογραφιών. Η τεχνολογία και οι γρήγοροι ρυθμοί της εποχής την έχουν αλώσει. Παρόλα αυτά, είναι σημαντικό κεφάλαιο η γνώση και η εμπειρία της. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι λερώθηκα για να μάθω!

Έργο εξωφύλλου: Γιώργος Καδήρογλου

Είμαι επαγγελματίας κακεντρεχής

Επάγγελμα: ΚΑΚΕΝΤΡΕΧΕΙΑ δηλώνω οσάκις χρειαστεί.

Σχολιάζω τους πάντες και τα πάντα αρνητικά.

Μεγάλη μου επιθυμία όσο ζω, είναι να κρατήσω στα χέρια μου ένα τηλεκοντρόλ που θα εκπληρώνει όλες μου τις επιθυμίες.

Οι Ιάπωνες μέχρι τώρα με έχουν απογοητεύσει. Το ίδιο οι Αμερικανοί, οι Ευρωπαίοι, οι Σίνες, οι Ρώσοι, όλοι οι τεχνολογικά προηγμένοι λαοί.

Καναπεδάτος και φραπεδιασμένος δεν κατάφερα να απολαμβάνω από τον αγαπημένο μου καναπέ που δεν ξεκόλλησα ποτέ, τα μεγαλεία των ονείρων μου.

Το κακό είναι πως ονειρεύομαι μόνο μεγαλεία. Οι μετριότητες, οι ικανοποιητικές επιδόσεις, η φροντίδα, η μέριμνα, τα ατέλειωτα ξενύχτια για την κατάκτηση της όποιας κορυφής δε με αγγίζουν.

Αντιπαρέρχομαι, προσπερνώ τις πρωτίες κατά καιρούς των Σχολείων της πόλης μας, των παιδιών μας, των αθλητών, καλλιτεχνών, των εκπαιδευτικών, των Συλλόγων, των όλων όσων επιχειρούν να καταφέρουν κάτι.

Θέλω πάντα στο πιο ψηλό σκαλί του βάθρου, πλην με το τηλεκοντρόλ.

Αν δε δω καθόλου βάθρο, ανοίγω το στόμα μου που γίνεται... βόθρος. Απαντες πλην εμού στο πυρ το εξώτερον.

Πάραυτα φέτος αρρώστησα. Δεν ξέρω πώς, γιατί, ούτε οι γιατροί που με φροντίζουν.

Παρακολούθησα αρκετές από τις εκδηλώσεις για το Καρναβάλι, χειροκρότησα τα δρώμενα των Συλλόγων, τις χορωδίες, τους καλλιτέχνες στην κεντρική σκηνή, δράσεις ποικίλες, πολύμορφες.

Γράφει ο
Στέλιος Αρσενίου

Ξενίστηκε, Ξυνίστηκε ο καναπές.

Έναν είχαμε, πάει, τον χάσαμε, σκέφτηκε.

Κατά ένα περίεργο τρόπο, αισθάνθηκα πολύ όμορφα.

Ανακάλυψα κάποιον άλλο κόσμο. Αυτόν της συμμετοχής.

Δεν είμαι εγώ στη σκηνή, είναι ο γείτονας, είναι συνάνθρωποι από άλλες Συνοικίες, Δημοτικά Διαμερίσματα.

Χρόνια και χρόνια κάνουν πρόβες για να έρθει η ώρα της λάμψης, του χειροκροτήματος.

Δεκαετίες παίρνουν μέρος στην παρέλαση. Στηρίζουν όσο και όπως μπορούν το Καρναβάλι, τις άλλες γιορτές.

Ανοιξα το λεξικό, πήγα στις πληροφορίες του υπολογιστή, ρώτησα τους θεράποντες γιατρούς.

Μονολεκτική η διάγνωση, η απάντηση.

Μέχρι και Θανάσης Βέγγος μου έστειλε email, έκανε ανάρτηση στο facebook, τιτίβισμα στο twitter.

«Καλέ μου άνθρωπε. Μπακλαβατζή. Τι υπέρβαση ήταν αυτή»;

Τη συνιστώ με τη σειρά μου και σε όλους εσάς.

ΥΠΕΡΒΑΣΗ. Η συνταγή του μπακλαβατζή.

Για την ΞΑΝΘΗ που όλοι ονειρευόμαστε.

ΕΔΡΑ

Γραφεία: Πάροδος Μπρωκούμη 31, Ξάνθη
Τηλ. 2541024536

Εγκαταστάσεις: ΒΙ.Π.Ε. Ξάνθης | Τηλ. 2541071178

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: Εκτυπώσεις telia+panla

Σχεδιασμός - Σελιδοποίηση: Γιώργος Σαμαρτζής

Ιδιοκτήτης - Εκδότης: Μιχάλης Πασχίδης

Συντονισμός έκδοσης - Διεκπεραίωση: Αθηνά Ηλιάδου

Διεύθυνση - Επιμέλεια ύλης: Θανάσης Μουσόπουλος

Συnergάτες τεύχους (αλφαβητικά): Αρσενίου Στέλιος | Αρχοντάκης Λευτέρης | Βαρελός Σταύρος | Βουγιουκλής Θωμάς | Εφραιμίδου - Δημητριάδου Ελένη | Καδήρογλου Γιώργος | Κωτούλας Αντώνης | Μακέδος Βασίλειος | Μουσοπούλου Μαρία | Μπόσκου Γιώργος | Σεργκενλίδης Νίκος | Σπανίδης Μιχάλης | Τσιρακίδου Χριστίνα

Ατομική πρό(σ)κληση σε...

Κάθε τεύχος είναι μια Πρόκληση / Πρόσκληση. Κάθε φορά διαφορετική. Το τεύχος 45 του «Τελεία και Παύλα» αποτελεί μια Ατομική Πρό(σ)κληση σε **διαλεκτική / σύγκρουση**.

Θυμήθηκα κάποια νεανικά μου κείμενα, 1972-74, που εκδόθηκαν στο 2013 με την επιμέλεια της κόρης μου στο βιβλίο «Αγωνία και Πίστη στο σύγχρονο άνθρωπο». Από κει θα πάρω κάποια αποσπάσματα.

(Το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου αναφέρεται στον γενικό αφορισμό του Ηρακλείτου “Πόλεμος πάντων πατήρ”, όπου διαπιστώσουμε πόσο εκτεταμένα εφαρμόζεται αυτό, που λέγει ο Εφέσιος, σ’ όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής και κοινωνίας).

Η σύγκρουση γεννά τα πάντα, γεννά το σήμερα και το αύριο, κυφορεί το απώτερο μέλλον. Κι αυτό ακριβώς το μέλλον, οι ελπίδες και τα όνειρά μας, οι οραματισμοί και ο προγραμματισμός μας για το μέλλον, δημιουργούν έναν κύκλο που διευρύνεται και συστέλλεται, μετατοπίζεται και ενυπάρχει στις πράξεις και στις σκέψεις κάθε στιγμής, κάθε βήματός μας στη ζωή. (...) Αυτός ο πρωτεύικός κύκλος των δυνατοτήτων ακριβώς κάθε στιγμή εφάπτεται μ’ αυτό που καλούμε κοινωνία και πολιτισμό. (...) Ο πολιτισμός, τεχνικός και πνευματικός, και η κοινωνία, που ως τροφός δέχεται και αναπτύσσει αυτόν τον διπλόμορφο και διφυή πολιτισμό, βέβαια ανανεώνονται και μετατοπίζονται, άλλοτε εδώ άλλοτε εκεί. Ποτέ δεν μπορούμε να πούμε τ’ αντίθετο, όταν μάλιστα, πιστεύοντας στον τεχνικό πολιτισμό παραδεχόμαστε ότι όχι απλά προχωρεί, αλλά καλπάζει.

Έχουμε λοιπόν κάθε στιγμή, κάθε στιγμή της ζωής του ο άνθρωπος έχει, έναν πολιτισμό και μιαν κοινωνία που αλλάζει θέσεις και προοπτικές. Εμείς οι άνθρωποι, τα άτομα, οι μονάδες, τι ρόλο παίζουμε

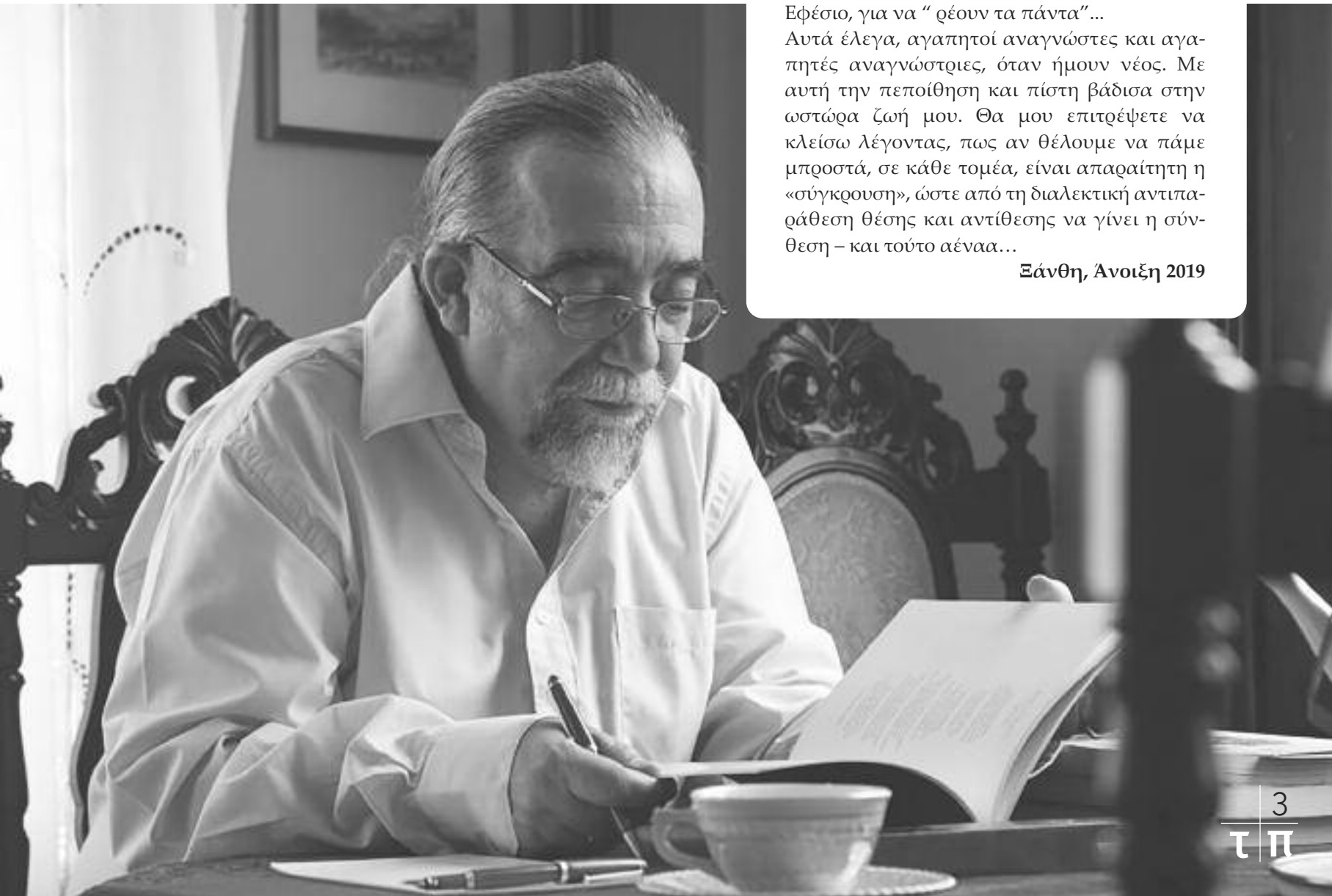
Του **Θανάση Μουσόπουλου**

στο παιχνίδι της ζωής, της ανανέωσης των μορφών πολιτισμού και δομών της κοινωνίας; Οι δημιουργοί, οι προσωπικότητες επιδρούν σ’ αυτή την ανανέωση, την επηρεάζουν και, μπορούμε να πούμε, την προκαλούν. Οι υπόλοιποι όμως άνθρωποι;

Οι συγκρούσεις είναι αναγκαίες, το ίδιο η ανανέωση μορφών πολιτισμού και δομών της κοινωνίας είναι κάτι το κανονικό και όχι το τυχαίο (...) Η σύγκρουση των γενεών παίρνει το χαρακτηρισμό πάλης των ονείρων με την πείρα· το στατικό και το δυναμικό είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανανέωση της Κοινωνίας, του Πολιτισμού. Εγγενείς ιδιότητες του κοινωνικού συνόλου παρέχουν στην κοινωνία την ευχέρεια της εξέλιξης, με ίδια μέσα. Δεν μπορεί να ξεφύγει κανένα λιθαράκι από το νόμο της ανανέωσης. Μόνο που εμείς οι κοινοί δεν μπορούμε να δούμε τον ήλιο που τόσο σοφά περιέγραψε ο Ηράκλειτος λέγοντας “Πόλεμος πάντων πατήρ”. Μέσα στο αδιάκοπο κοσμικό παιχνίδι ο παλιός παίχτης μαλώνει με τον νεότερο, για να αναφανεί ένα καινούριο παιχνίδι πιο ταιριαστό στη στιγμή και στα τωρινά μας βήματα, κι αυτό αέναα και, κατά τον Εφέσιο, για να “ ρέουν τα πάντα”...

Αυτά έλεγα, αγαπητοί αναγνώστες και αγαπητές αναγνώστριες, όταν ήμουν νέος. Με αυτή την πεποίθηση και πίστη βάδισα στην ωστόσο ζωή μου. Θα μου επιτρέψετε να κλείσω λέγοντας, πως αν θέλουμε να πάμε μπροστά, σε κάθε τομέα, είναι απαραίτητη η «σύγκρουση», ώστε από τη διαλεκτική αντιπαράθεση θέσης και αντίθεσης να γίνει η σύνθεση – και τούτο αέναα...

Ξάνθη, Άνοιξη 2019

Γιώργος Καδήρογλου

Ο πολυ-τεχνίτης του χρώματος και του λόγου

Γράφει ο Θανάσης Μουσοπούλος

Τον Γιώργο Καδήρογλου τον είχα μαθητή πριν από τρεις δεκαετίες. Με την ευκαιρία της έκθεσης έργων του ζωγραφικής ανακάλυψα έναν πολύπλευρο δημιουργό. Έναν δημιουργό με συνείδηση και άποψη. Όταν έχεις έναν μικρό μαθητή, πού να νιώθεις τι θησαυρό έχεις...

Δεν είμαι επαίτων στα εικαστικά, ακούω τους ειδικούς και σέβομαι την άποψή τους. Προσωπικά μπορώ να πω δυο λόγια για την τέχνη του λόγου.

Μαζί με τα εικαστικά έργα του και τις συνθέσεις με διάφορα φυσικά υλικά, συνεκτίθενται «συνθέσεις λόγου», ποιήματα, πεζό και πεζοτράγουδα – όπως έλεγαν οι παλιοί. Δεν είναι μόνο τα κείμενα της έκθεσης, είναι τα πολλά κείμενα που ο Γιώργος δημοσιεύει τακτικά στο διαδίκτυο. Συχνά μάλιστα συνοδεύονται από ωραίες φωτογραφίες.

Φύση και άνθρωπος, συναισθήματα, φυγή και έρωτας είναι η θεματολογία του πολυ-τεχνίτη δημιουργού. Ποικίλες κραυγές όλων των εντάσεων ως απάντηση στις καθημερινές προσκλήσεις / προκλήσεις της κοινωνίας. Οι τόποι της ζωής του Γιώργου γίνονται χρώματα, σκιές, λόγοι και σιωπές. Και θυμάμαι τον άλλο Γιώργο, τον αλησμόνητο φίλο Γιώργο Κωτούλα, όταν σε κάποια συλλογή του έγραψα στον Πρόλογο:

«Η ποίηση είναι ένας ουρανός. Ένας κοινόχρηστος ουρανός. Μπορεί ο καθένας να πάρει όποιο κομμάτι θέλει. Μερικοί είναι αδιάφοροι. Άλλοι αφοσιώνονται, θαυμάζουν, ο ουρανός γίνεται ένα με το είναι τους. Ενώ ότι η ποίηση είναι κάτι που το ανακάλυψε ο άνθρωπος. Συνεπώς ανήκει σε όλους τους ανθρώπους. Κάποια στιγμή στην πορεία της ανθρωπότητας όλοι είναι ποιητές. Ή, όλοι μπορεί να είναι ποιητές. Βαθιά στον άνθρωπο είναι φωλιασμένη η δημιουργικότητα. Απλώς, η παιδεία έχει έτσι αλλοιώσει την ανθρώπινη ύπαρξη, που οδήγησε τον άνθρωπο στην ιδέα ότι η τέχνη, η ποίηση είναι για τους λίγους από τους λίγους».

Κάποια αποσπάσματα του Γιώργου Καδήρογλου, από τον ουρανό της δικής του δημιουργίας.

1

Το φθαρτό που ισορροπεί στο αιώνιο του βράχου, είμαστε όμηροι της γης, όμως εμείς εξουσιάζουμε την στάση ζωής που θα έχουμε πάνω στο αιώνιο που ζούμε έστω και σαν περαστικοί ...

2

Αυτό που αγαπάμε, έχει μια Ρότα δύσκολη, στον χάρτη αναζητούμε τις συμπληγάδες να συναντήσει και τους κάβους με τα άγρια νερά το σκαρί του να φιλήσει, είμαστε κριτές των συναισθημάτων μας με αυστηρούς νόμους και την ελαφρότητα δίνουμε όταν ζευγαρώσουν τα χείλη μας στο λιμάνι που κρατάμε τους κάβους της καληνύχτας μας... Καλό βράδυ εκεί που η γαλήνη συναντά την αγάπη.

3

Μου χαράζει μια λεπίδα θύμησης τον νου δεν ματώνει, έχει μια τραχιά όψη από την συνήθεια να πέφτει, έχει γεμίσει σκληράδα όλο μου το χθες, όμως το ίδιο δεν συμβαίνει στα μάτια, που αδύναμα προδίδουν συναισθήματα με δάκρυ που αναβλύζει από μέσα, μια δεύτερη κοψιά και ο νους ακόμα αντέχει στο ακονισμένο μέταλλο της θύμησης, δεν ξέρω όμως τι θα συμβεί όταν νιώσει το άρωμά της, εκείνο που αναίτια κυκλοφορεί μέσα μου, είναι λυγρό και ανέντιμο, του ζήτησα να πνιγεί και άλλες μυρωδιές του μην αφήσει, όμως ξέρει, πολύ καλά ξέρει όταν νιώσει το δάκρυ να κυλά, αρωματίζει το δωμάτιο της καληνύχτας μου με την θύμησης της. Μια λεπίδα στα ψηλά και ακόμα ένα χτύπημα με μυρωδιές σου με αφήνεις ανήμπορο να αντιδράσω, ανίκανος να αντιδράσω, αφήνω εμένα κάτω στα πατώματα των σκέψεών μου να πέσω... γιατί είναι ανέντιμα τα συναισθήματα του έρωτα...

Ελπίζω ότι ο δημιουργός θα συγκεντρώσει και δημοσιεύσει τα κείμενά του, γιατί έτσι θα έχουμε την ευκαιρία να τα συνεκτιμήσουμε και να τα χαρούμε μαζί με το άλλο δημιουργικό έργο του.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ, τέλη Μαρτίου 2019

Άνιστι Χροιά της Άνοιξης

Σπουδή στον υπερρεαλισμό - Σπονδή στο Υπερρεαλιστικό

Ο Γιώργος Καδήρογλου είναι ένα αυτοδίδακτος, πηγαίος ζωγράφος, που επιδιώκει να αναλύσει την ανθρώπινη ψυχή αλλά και να δείξει τον δαιδαλώδη χαρακτήρα της. Εκθέτοντας για πρώτη φορά στην Ξάνθη με τίτλο έκθεσης «Η Άνιστι Χροιά της Άνοιξης» παρουσιάζει τη δουλειά των τελευταίων έξι χρόνων και καλεί τον παρατηρητή των έργων του να ανακαλύψει την Άνοιξη και τα χαρακτηριστικά της μέσα του.

Εκκινώντας από την ίδια ακριβώς αφετηρία με όλους του συνεπείς υπερρεαλιστές, την επιδίωξη αποδέσμευσης της διαδικασίας της ζωγραφικής από τον έλεγχο του συνειδητού, ο Γιώργος Καδήρογλου μορφοποιεί και προφέρει το δικό του, ιδιαίτερο και συνάμα ολοζώντανο και δυναμικό, εικαστικό ιδίωμα. Ένα ιδίωμα απόλυτα πνευματικό, εξαυλωμένο, άυλο. Πώς θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά; Έχοντας παραδοθεί ολοκληρωτικά στην κυριαρχία του ασυνειδητού, ο καλλιτέχνης παράγει μορφές που αν και καμωμένες από ύλη την απαρνούνται, καταφέρνουν να αποδεσμευτούν από αυτήν και τελικά να την ξεπεράσουν, φθάνοντας στο Υπερβατικό. Δημιουργούν με τον τρόπο αυτό μια δική τους πραγματικότητα, μια δική τους άυλη – ύλη απόλυτα συμβατή με τις θεωρητικές και φιλοσοφικές αρχές του δημιουργού τους, παρέχοντας τη δυνατότητα σύνδεσης και συναλλαγής μαζί της. Η Άνοιξη έρχεται ως φυσικό επόμενο όλων αυτών ή ως δημιουργός αιτία τους... σε αυτήν οφείλονται τα πάντα... χάρη σε αυτήν δημιουργήθηκαν. Η Άνιστι Χροιά της Άνοιξης είναι τελικά τόσο η δημιουργός αιτία όσο και το αποτέλεσμα...

Βέβαια, η κυριαρχία της πνευματικότητας σε καμία περίπτωση δε λειτουργεί σαν αυτόματο συλλήβδην απόρριψης του υλικού στοιχείου. Το υλικό είναι αυτό που θα σχηματοποιήσει τις υποδείξεις του πνευματικού. Για το λόγο αυτό στα έργα του Γιώργου Καδήρογλου η φροντίδα για τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν είναι πρόδηλη. Έχοντας ως βασική του αρχή την επεξεργασία από τον ίδιο τόσο της εικαστικής του επιφάνειας όσο και των χρωμάτων του, καταφεύγει σε ιδιαίτερες λύσεις. Η επιφάνεια δουλεύεται ξανά και ξανά με υλικά δικής του επινόησης μέχρι να φθάσει στην επιθυμητή κατάσταση, στην κατάσταση όπου θα είναι έτοιμη για ζωγραφική.

Πιστά στην ίδια αρχή και τα χρώματά του. Αποφεύγοντας να χρησιμοποιεί λάδια ή ακρυλικά, δουλεύει με διάφορες σκόνες χρώματος τις οποίες επεξεργάζεται προσθέτοντας ρητίνες για να μπορούν να δουλευτούν αλλά και να αποδώσουν το επιθυμητό εικαστικό αποτέλεσμα. Είναι αυτό ακριβώς το αποτέλεσμα που προσφέρει τη χαρά στον παρατηρητή να απολαύσει χρώματα μοναδικά, αποχρώσεις πρωτότυπες, ιριδισμούς καθόλα αιρετικούς.

Το αποτέλεσμα; Και αυτό Υπερβατικό. Μια σπονδή στο υπερβατικό στοιχείο που όλοι κρύβουμε μέσα μας, σε αυτό το “άλλο” που συγκατοικεί μαζί μας, το τόσο απόμακρο αλλά και τόσο κοντινό. Ο κάθε παρατηρητής του έργου του Γιώργου Καδήρογλου έχει τη δυνατότητα να διακρίνει δικά του –κατάδικά του– στοιχεία μέσα σε αυτό, μια που το Υπερβατικό αποτελεί κοινό τόπο όλων μας, την κοινή, παγκόσμια κατανοητή γλώσσα μας.

Γράφει
ο Βασίλειος Μακέδος
Ιστορικός Τέχνης

REMEMBER (ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ)

Αφιερωμένο στην Εύα

Γράφει ο Σταύρος Βαρελάς

18 χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την εισβολή στην Κύπρο. Με το σημείωμα αυτό δεν έχω σκοπό να κάνω πολιτική ανάλυση. Το σημείωμα γράφτηκε για να θυμηθούμε (REMEMBER). Γράφτηκε για να μην ξεχάσουμε.

Πέρυσι, το δεύτερο 15ήμερο του Ιουλίου, βρέθηκα στην Κύπρο (σ' ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας), με 15 μαθητές από την Ξάνθη και με άλλους τόσους από άλλα μέρη της Ελλάδας. Είδα την Κύπρο (τη μισή Κύπρο). Είδα τη Λευκωσία, είδα τη Λεμεσό, είδα τη Λάρνακα, την Πάφο. Δεν είδα την Κυρήνεια, δεν είδα την Αμμόχωστο. Κανείς δεν μπορεί να πει ότι είδε την Κύπρο, αν δεν δει την Κυρήνεια, αν δεν δει την Αμμόχωστο.

Στο οδοιπορικό μου στην Ελεύθερη Κύπρο, μέσα σε μια Αφρικανική ζέστη, το μόνο που με δρόσιζε ήταν οι μνήμες. Παλιές και νέες. Από τον Διγενή μέχρι τον Μακάριο.

Το ποίημα που ακολουθεί, τόγραψα ένα βράδυ στις Φοινικούδες, έναν παραλιακό δρόμο με φοίνικες, στη Λάρνακα. Για τον αναγνώστη που δεν έχει επισκεφτεί την Κύπρο, διευκρινίζω ότι:

Κορούδες: Στην Κυπριακή διάλεκτο, οι κοπέλες.

Δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ της Ξάνθης στις 24 Ιουλίου 1992

Φυλακισμένα μνήματα: Οι τάφοι αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α., μέσα στις φυλακές.

Αυξεντίου: Υπαρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α., σκοτώθηκε στο όρος Τρόδος, κοντά στη Μονή Μαχαιρά (εκεί φυλάγονται τα απομεινάρια της στολής που φορούσε), μαχόμενος μόνος απέναντι σε χιλιάδες Άγγλους στρατιώτες.

Δωμάτιο με την καταπακτή: Μικρό δωμάτιο στις φυλακές της Λευκωσίας, όπου απαγχονίστηκαν οι αγωνιστές Καραολής, Δημητρίου, Παληκαρίδης κ.ά.

Ευαγόρας Παληκαρίδης: Αγωνιστής-μαθητής, απαγχονίστηκε στα 18 του χρόνια.

Αχυρώνας στο Λιοπέτρι: Περικυκλωμένοι από τους Άγγλους, 4 αγωνιστές της Ε.Ο.Κ.Α., σκοτώθηκαν στο χωριό Λιοπέτρι. Σήμερα στην αυλή του αχυρώνα υπάρχουν τα τέσσερα αγάλματά τους.

Μακεδονίτισσα: Το νεκροταφείο των πεσόντων κατά την Τουρκική εισβολή.-

ΦΟΙΝΙΚΟΥΔΕΣ

(στον Μάριο Χατζηανδρέου)

Ήμουν εκεί,
με τον Μπάμπη,
τη Μάρθα
και τη Ζωή,
τη Νίκη
τη Γιώτα
και την Αγγελική,
στις Φοινικούδες.

Το πέλαγος μπροστά μας
κι οι νεαροί
γλυκοκοιτάζαν τις κορούδες.

Ήμουν εκεί,
στα φυλακισμένα μνήματα,
όταν ο Μάκης,
(τελευταίος πάντα στις ξεναγήσεις),
ρώτησε:

-Ποιός ήταν ο Αυξεντίου;

Ήμουν εκεί,
και ρώτησα κι εγώ (τον εαυτό μου).

-Καλά,
ο Μάκης μένει τελευταίος στις ξεναγήσεις.
Εσύ που είσαι η σκιά του ξεναγού,
ξεύρεις τι σου χάρισε ο Αυξεντίου;

Ήμουν εκεί,
στη Μονή Μαχαιρά
και είδα το καμένο πουκάμισο
και στο ράφι της προθήκης
το ματωμένο -λιθάρι,

και δίπλα,
το τσαλακωμένο παγούρι του αητού.

Ήμουν εκεί,
λίγο πιο κάτω απ' τη Μονή,
και κατηφόρισα τα πέτρινα σκαλοπάτια
και είδα τη φωλιά του αητού.

Ήμουν εκεί,
στο μικρό δωμάτιο με την καταπακτή.

Και είδα το σκοινί που κρεμόταν
και είδα τη θηλιά στην άκρη
και είδα το μοχλό.

"Ο θάνατος είναι ακαριαίος" είπε ο φύλακας.

Το χέρι του δήμιου διαγράφει ένα τόξο 45 μοιρών.

Προσπάθησα να θυμηθώ:

Ποιό είναι το ημίτονο των 45- μοιρών;

Ποιό είναι το σνημίτονο του θανάτου;

Πόσο είναι η εφαιπτομένη της ζωής;

Πόσο είναι η συνεφαπτομένη των 18 χρόνων
του Ευαγόρα Παληκαρίδη;

Ήμουν εκεί,
ανάμεσα στα δυο βαρέλια που χωρίζουν την πόλη.

Ένα αμούστακο παληκάρι,
το όπλο καταπόδας.

Μουρμούρισα το τραγούδι:

"Η δική μου η πατρίδα έχει μοιραστεί στα δυο,

ποιό από τα δυο κομμάτια πρέπει ν' αγαπάω;"

Ήμουν εκεί,
και είδα τον αχυρώνα στο Λιοπέτρι,
και τους τέσσερις Διγενήδες:
τον Κίμωνα
τον Μεγαλέξανδρο
τον Κολοκοτρώνη
και τον αντάρτη της αντίστασης.

Ήμουν εκεί
και είδα τον ρασοφόρο αντάρτη
τεράστιον όσο η ιστορία μας,
αδούλωτον όπως η ψυχή μας.

Ήμουν εκεί,
στη Μακεδονίτισσα,
κι είδα πολλά μάρμαρα.
Ξεκίνησα από πάνω δεξιά.
Διάβαζα ονόματα, κι από κάτω:
Εξ Ελλάδος,
εξ Αμμοχώστου,
εκ Λάρνακος,
εξ Ελλάδος,
εκ Πάφου.
Περπάταγα βουστροφρόν,
ζαλίστηκα στην τρίτη σειρά (ίσως η ζέστη),
κι ήταν ακόμη πολλές σειρές.

Ήμουν εκεί,
στην Κύπρο.

Η διαχρονική αξία της πολιτικής

Δίπλα στον ηδονικό, στον ιστορικό και στον φιλοσοφικό Καβάφη υπάρχει και ο πολιτικός Καβάφης. Ο ποιητής είχε δηλώσει: «είμαι και εγώ ελληνικός», το 1891 αρθρογραφεί για την επιστροφή των, κλεμμένων από τον Έλγιν, μαρμάρων του Παρθενώνα, το 1893 αρθρογραφεί για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει πλειάδα ποιημάτων του ποιητή που αναγνωρίζονται ως πολιτικά. Προσωπικά επέλεξα να παρουσιάσω τρία, που εκτιμώ ότι αποδίδουν την πολιτική σκέψη του ποιητή συνδεδεμένη πάντοτε με πραγματικά ή μυθοπλαστικά ιστορικά γεγονότα.

α) Ο ποιητής αποστρεφόταν την ιμπεριαλιστική πολιτική των Άγγλων στην Αίγυπτο. Σε αυτό συνειτέλεσε και το γεγονός πως, μετά την εκδίλωση του πατριωτικού κινήματος στην Αίγυπτο το 1892, η Αλεξάνδρεια βομβαρδίστηκε από τον βρετανικό στόλο, ενώ στην φωτιά που επακολούθησε, κάπκε το σπίτι των Καβάφιδων. Για αυτό και η πρώτη του πολιτική πράξη, όταν επέστρεψε στην Αλεξάνδρεια, ήταν να αποποιηθεί την Αγγλική υπηκοότητα και να κρατήσει μόνο την Ελληνική. Βεβαίως την επιλογή αυτή την πλήρωσε ακριβά σε όλη του τη ζωή, καθώς, όταν αναγκάστηκε να εργαστεί στην, υπό Αγγλική διοίκηση, Εταιρία Αρδεύσεων, δεν είχε τη δυνατότητα μονιμοποίησης και ήταν μονίμως υπό καθεστώς απόλυσης.

Σε ηλικία σαράντα τριών ετών, ο Καβάφης πληροφορείται τα γεγονότα που συνέβησαν στις αρχές του Ιουνίου του 1906, στην Αίγυπτο, όταν πέντε άγγλοι αξιωματικοί πηγαίνουν στο μικρό χωριό Ντενσουάι για να κυνηγήσουν τα περιστέρια που έτρεφαν οι κάτοικοι. Οι άγγλοι όχι μόνο δεν έδωσαν καμία σημασία στις διαμαρτυρίες του προεστού του χωριού για την ενόχληση των κατοίκων από προγενέστερη παρόμοια ενέργεια, αλλά προέβησαν στο κάψιμο ενός σπιτιού, χρησιμοποίησαν τα όπλα τους και τραυμάτισαν μια νεαρή με το παιδί της, την 26χρονη Ομ Μοχάμετ.

Οι κάτοικοι τότε τους επιτέθηκαν με ρόπαλα και τους ξυλοκόπησαν. Οι άγγλοι πυροβολώντας και, αφού τραυμάτισαν άλλους 4, κατάφεραν να ξεφύγουν. Ένας όμως από αυτούς πέθανε στην επιστροφή από ηλίαση, κατά τα γραφόμενα των εφημερίδων της εποχής.

Οι άγγλοι προχώρησαν σε αντίποινα. Συνέλαβαν 52 κατοίκους και με έκτακτο δικαστήριο, στις 24 Ιουνίου, τους περνούν από δίκη παρωδία, που κράτησε μόνο τρεις ημέρες, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα εφέσεως ή χάρις. Στις 27 Ιουνίου το δικαστή-

Γράφει ο
Νίκος Σεργκενλίδης

ριο επέβαλε τις ποινές: 4 σε θάνατο με απαγχονισμό, αρκετοί σε καταναγκαστικά έργα, άλλοι σε δημόσια μαστίγωση.

Ο ποιητής συγκινήθηκε ιδιαίτερα από τον απαγχονισμό 2 πολύ νεαρών ατόμων, το όνομα του ενός, το σημειώνει στο τέλος του ομώνυμου ποιήματος με μολύβι, Ιουσέφ Χουσεϊν Σελίμ. Ήταν 25 χρονών. Ο ποιητής επιλέγει την ηλικία των 17 ετών για να συγκινήσει περισσότερο.

Το ποίημα, που φέρει τον τίτλο «**27 Ιουνίου 1906, 2 μ.μ.**» και που αναγνωρίστηκε ως πολιτικό για πρώτη φορά από τον Κωστή Τσίρκα το 1963 έχει ως εξής:

**Σαν το 'φεραν οι Χριστιανοί να το κρεμάσουν
το δεκαεφτά χρονώ αθώο παιδί,
η μάνα του που στην κρεμάλα εκεί κοντά
σέρνονταν και χτυπιούνταν μες στα χώματα
κάτω απ' τον μεσημεριανό, τον άγριο ήλιο,
πότε ούρλιαζε, και κραύγαζε σα λύκος, σα θηρίο
και πότε εξαντλημένη η μάρτυσσα μοιρολογούσε
«Δεκαεφτά χρόνια μοναχά με τα 'ζησες, παιδί μου».
Κι όταν το ανέβασαν την σκάλα της κρεμάλας
κι επέρασάν το το σκοινί και το 'πιξαν
το δεκαεφτά χρονώ αθώο παιδί,
κ' ελεεινά κρεμιούνταν στο κενόν
με τους σπασμούς της μαύρης του αγωνίας
το εφηβικόν ωραία καμωμένο σώμα,
η μάνα η μάρτυσσα κυλιούντανε στα χώματα
και δεν μοιρολογούσε πια για χρόνια τώρα·
«Δεκαεφτά μέρες μοναχά», μοιρολογούσε,
«δεκαεφτά μέρες μοναχά σε χάρηκα, παιδί μου».**

Στην πρώτη του μορφή, το ποίημα άρχιζε με το στίχο «Όταν οι Εγγλέζοι έφεραν για να κρεμάσουν», αλλά στην τελική του μορφή ο ποιητής επέλεξε το στίχο «Σαν το φεραν οι χριστιανοί να το κρεμάσουν», εννοώντας με το "Χριστιανοί" όλους τους ευρωπαϊούς αποικιοκράτες. Και δεν το δημοσίευσε ποτέ.

β) Σε ένα άλλο ποίημα, που έχει τίτλο «**Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες**», ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης, το 1943, τονίζει και πάλι την πολιτική διάσταση της ποίησης του Καβάφη. Το ποίημα έχει ως εξής:

**Ανδρείοι σεις που πολεμήσατε και πέσατ' ευκλεώς·
τους πανταχού νικήσαντας μη φοβηθέντες.**

ποίηση του Κ. Καβάφη

Άμωμοι σεις, αν έπαισαν ο Δίαιος κι ο Κριτόλαος.
Όταν θα θέλουν οι Έλληνες να καυκηθούν,
«Τέτοιους βγάζει το έθνος μας» θα λένε
για σας. Έτσι θαυμάσιος θάναι ο έπαινόσ σας.-
Εγράφη εν Αλεξανδρεία υπό Αχαιού·
έβδομον έτος Πτολεμαίου, λαθύρου.

Το ποίημα αναφέρεται στην Αχαική Συμπολιτεία (280-146 π.Χ.), η οποία ήταν η τελευταία απόπειρα των Ελλήνων να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους από τους Ρωμαίους. Διαλύθηκε όταν οι διεφθαρμένοι στρατηγοί Δίαιος και Κριτόλαος ηπτήθηκαν το έτος 146 π.Χ. από τον Ρωμαίο στρατηγό Μόμιο. Στην πραγματικότητα, όμως, το συγκεκριμένο ποίημα γράφτηκε το έτος 1922, δηλαδή αμέσως μετά τη μικρασιατική καταστροφή και τον διωγμό εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων από την Ιωνία. Ο Καβάφης αφήνει να πλανώνται ερωτήματα για το τι συμβολίζουν τα πρόσωπα του Διαίου και του Κριτόλαου, ποια ήταν η ευθύνη του απλού λαού, που πολέμησε γενναία αλλά πλήρωσε ακριβά τις επιλογές άλλων.

Υ) Ολοκληρώνοντας την σύντομη επαφή μας με τον πολιτικό Καβάφη, χρήσιμο θα ήταν να σταθούμε και σε ένα άλλο ποίημά του, το «**Εν μεγάλη ελληνική αποικία, 200 π.Χ.**».

Το ποίημα γράφτηκε το έτος 1928, δηλαδή λίγο πριν το μεγάλο παγκόσμιο οικονομικό κραχ. Αναφέρεται σε μια αποικία-χώρα που τα μισοκαταφέρνει, αλλά αρκετοί προτείνουν να προσκληθούν οι πολιτικοί αναμορφωτές για να σώσουν τη χώρα και τους πολίτες. Ο ποιητής στη συνέχεια περιγράφει την αναλγησία και τον τρόπο που λειτουργούν οι πολιτικοί αναμορφωτές, εξετάζουν, ελέγχουν, προτείνουν σκληρά μέτρα, απαιτούν θυσίες χωρίς να ενδιαφέρονται για τις συνέπειες.

Ότι τα πράγματα δεν βαίνουν κατ' ευχήν στην Αποικία
δεν μέν' η ελαχίστη αμφιβολία,
και μ' όλο που οπωσούν τραβούμ' εμπρός,
ίσως, καθώς νομίζουν ουκ ολίγοι, να έφθασε ο καιρός
να φέρουμε Πολιτικό Αναμορφωτή.
Όμως το πρόσκομμα κ' η δυσκολία
είναι που κάμνουμε μια ιστορία
μεγάλη κάθε πράγμα οι Αναμορφωταί
αυτοί. (Ευτύχημα θα ήταν αν ποτέ
δεν τους χρειάζονταν κανείς). Για κάθε τι,
για το παραμικρό ρωτούνε κ' εξετάζουν,
κ' ευθύς στον νου τους ριζικές μεταρρυθμίσεις βάζουν,
με την απαίτησι να εκτελεσθούν άνευ αναβολής.

Έχουμε και μια κλίσι στες θυσίες.
Παραιτηθείτε από την κτήσιν σας εκείνη·
η κατοχή σας είν' επισφαλής:
η τέτοιες κτήσεις ακριβώς βλάπτουν τες Αποικίες.
Παραιτηθείτε από την πρόσσοδον αυτή,
κι από την άλλην την συναφή,
κι από την τρίτη τούτην: ως συνέπεια φυσική·
είναι μεν ουσιώδεις, αλλά τι να γίνει;
σας δημιουργούν μια επιβλαβή ευθύνη.
Κι όσο στον έλεγχό τους προχωρούνε,
βρίσκουν και βρίσκουν περιττά, και να παυθούν ζη-

τούνε·
πράγματα που όμως δύσκολα τα καταργεί κανείς.

Κι όταν, με το καλό, τελειώσουνε την εργασία,
κι ορίσαντες και περικόψαντες το παν λεπτομερώς,
απέλθουν, παίρνοντας και την δικαία μισθοδοσία,
να δούμε τι απομένει πια, μετά
τόση δεινότητα χειρουργική.-

Ίσως δεν έφθασεν ακόμη ο καιρός.

Να μη βιαζόμεθα· είν' επικίνδυνον πράγμα η βία.

Τα πρόωρα μέτρα φέρνουν μεταμέλεια.

Έχει άτοπα πολλά, βεβαίως και δυστυχώς, η Αποικία.

Όμως υπάρχει τι το ανθρώπινον χωρίς ατέλεια;

Και τέλος πάντων, να, τραβούμ' εμπρός.

Τα λόγια του ποιητή Καβάφης ηχούν και σήμερα επίκαιρα, επιβεβαιώνοντας το πολιτικό ένστικτο του ποιητή. Το ποίημα έχει αισιόδοξο τέλος. Ας ευχηθούμε να βεβαιωθεί μελλοντικά και αυτή η αισιόδοξία.

Κ. Π. Καβάφης

**ΠΟΙΗΜΑ
ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ
ΤΣΙΡΑΚΙΔΟΥ
(ΝΥΦΗΣ Γ.ΚΩΤΟΥΛΑ)**

Δύο φράσεις άγραφες
Στο νου μου τριγυρίζουν
Τις λέξεις προσπαθώ να βρω
Τη μνήμη σου και την ψυχή
Λιγάκι να θυμίζουν

Κλείνω τα μάτια- θαρρώ
πως πλησιάζεις
Στων ονείρων μου τους βελασμούς
Με μια κραυγή στριγγλίζεις
“Ξυπνητός είμαι”

Ανοίγω τα μάτια να σε δω
Μα ξάφνου χάνεται η σκιά σου
Μεταξύ ακαθάρτου και γάργαρου
στροβιλίζεται η ψυχή σου

Με την Ξανθίππη και τον Ξάνθο
Σε μονοπάτια της ζωής
κι απόψε τριγυρίζεις
Με τρεκλισμένα βήματα
Ένα ρυθμό ζειμπέκικου σφυρίζεις

Αέναη και ακούραστη για μας
η έμπνευσή σου
Με ασύνδετους τους παφλασμούς
στην απεραντοσύνη
Μια υπόσχεση σου δίνω εδώ
Θα ξαναϊδωθούμε

**ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΓΙΩΡΓΟ ΚΩΤΟΥΛΑ
ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΩΤΟΥΛΑ**

Συνήθιζα στις προηγούμενες παρουσιάσεις βιβλίων του πατέρα μου, του Γιώργου Κωτούλα, να κάθομαι πίσω πίσω στην αίθουσα και να νιώθω χαρά και υπερηφάνεια που κατάφερε να είναι πετυχημένος και στο χόμπι του, στο μεράκι του, στην αγάπη για την ποίηση. Θεωρώ ότι ήταν πολύ σημαντικό για αυτόν το γεγονός ότι εκδόθηκαν τα ποιήματά του και δόθηκε η ευκαιρία να τα διαβάσουν και άνθρωποι του πνεύματος αλλά και άνθρωποι που δεν έχουν καμία σχέση με την ποίηση διότι τελικά οι στίχοι του μας άγγιξαν όλους.

Η πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο «Δύο φράσεις αγραφες» ήταν γεμάτη προβληματισμούς που έβγαιναν μέσα από προσωπικά του βιώματα αλλά και με έντονο τον αυθορμητισμό του ποιητή. Άρσε σε πολλούς, ήταν ίσως καλύτερη από ό,τι φανταζόταν ότι ήταν, αλλά με την έκδοση των επόμενων συλλογών φάνηκε ότι ήταν απλώς το πρώτο σκαλοπάτι του ποιητικού ουρανοξύστη που είχε να ανέβει.

Συλλογή με την συλλογή ίσως και ποίημα με το ποίημα γινόταν ακόμα πιο ώριμος στην γραφή του αλλά πάντοτε πιστός σε αυτά που ήθελε να μεταφέρει από το πρώτο βιβλίο του. Κατάφερε εν τέλει μέσα από τους στίχους του να ενώσει το παρελθόν με το σήμερα, ίσως καλύτερα τα προβλήματα του παρελθόντος με τα σημερινά, προσπάθησε να κάνει αυτοκριτική στον εαυτό του και να αφυπνίσει και εμάς τους υπόλοιπους να κάνουμε και την δικιά μας αυτοκριτική με ποθητό αποτέλεσμα να κάνουμε καλύτερο τον κόσμο, την κοινωνία μας.

Οι στίχοι του μας υπενθυμίζουν τα λάθη του παρελθόντος αλλά και γεγονός που θα είναι πάντα αλησμόνητα, ο ξεριζωμός του Πόντου, η Μικρασιατική εκστρατεία. Κύριο μέλημα του ήταν μέσα από τα ποιήματά του να αναδείξει και την πόλη του την Ξάνθη. Μην γελιόμαστε μπορεί να γεννήθηκε και να μεγάλωσε στο Μικρόβαλτο Κοζάνης, μπορεί να έζησε στην Θεσσαλονίκη αλλά ήταν Ξανθιώτης. Ένωθε πιο Ξανθιώτης και από τους ίδιους τους Ξανθιώτες. Έτσι λοιπόν οι στίχοι μιλούσαν και για τον Μάνο Χατζιδάκι και για την πόλη με τα χίλια χρώματα και τις ομορφιές της και φυσικά για το ζειμπέκικο που όπως ανέφερε γεννήθηκε στην γη του Ορφέα.

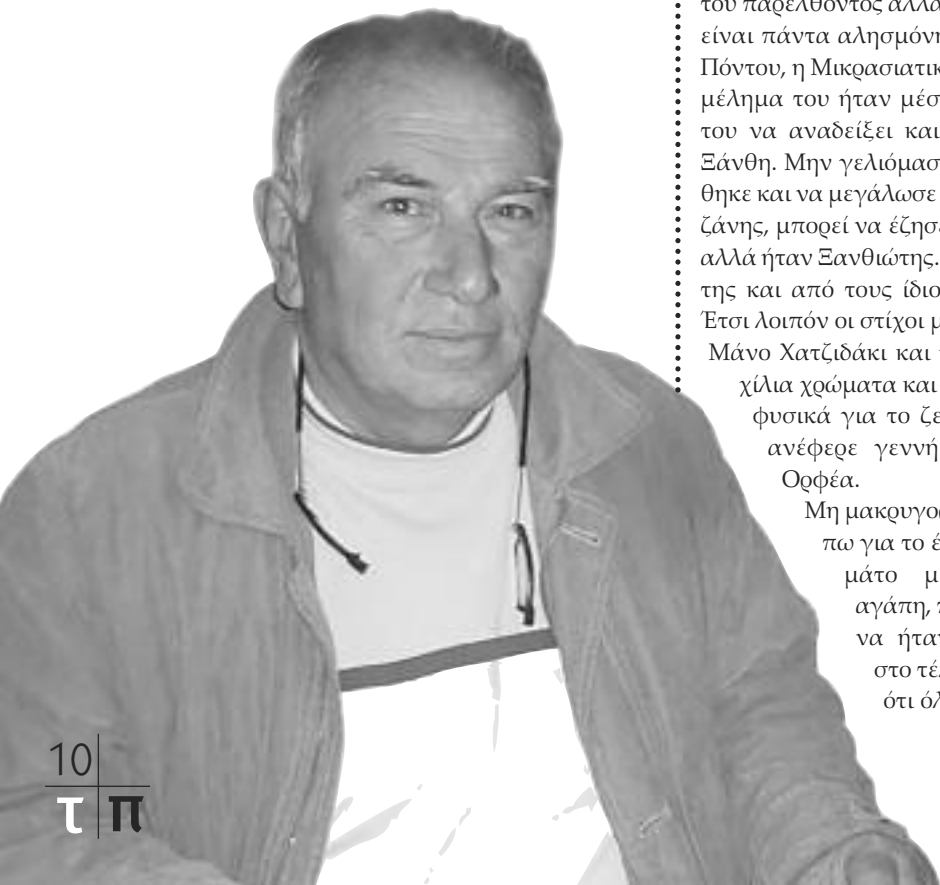
Μη μακρογορώντας θα ήθελα να πω για το έργο του ότι ήταν γεμάτο με ελικρίνεια και αγάπη, πολλές φορές μπορεί να ήταν στενάχωρο αλλά στο τέλος έδινε την ελπίδα ότι όλα μπορούν να πάνε

προς το καλύτερο ότι όλα είναι στο χέρι μας. Άλλωστε όσοι τον ξέρετε έστω και λίγο γνωρίζετε πόσο αισιόδοξος άνθρωπος ήταν. Παρ' όλο που μας άφησε νωρίς, χαίρομαι που κατάφερε να πετύχει όλα όσα ήθελε ή έστω τα περισσότερα από όσα ήθελε. Είχε μία υπέροχη γυναίκα την οποία λάτρευε, ήταν επιτυχημένος στην δουλειά του, κατάφερε να ασχοληθεί με την αγάπη του για την ποίηση όταν πια είχε ξενοιάσει και από εμένα, με είδε δηλαδή και εμένα να παντρεύομαι να κάνω την δική μου οικογένεια και να αποκτά και δεύτερο παιδί όπως έλεγε, την Χριστίνα την γυναίκα μου. Ίσως η χαρά που είχε πάρει όταν έγινε παππούς να του έδωσε μεγαλύτερη έμπνευση και περισσότερη δύναμη να συνεχίσει να αγωνίζεται με όποιον τρόπο μπορούσε για αυτό τον τόπο.

Τέλος θεωρώ ότι σήμερα είναι πολύ ευτυχισμένος που βλέπει από εκεί ψηλά να παρουσιάζεται και η τελευταία του ποιητική συλλογή με τίτλο «Βελασμοί ονείρων» που ήθελε να την αφιερώσει στον μικρό του εγγονό τον Γιωργάκη που τον έζησε τόσο λίγο αλλά σίγουρα τον χαίρεται βλέποντας τον μαζί με την άλλη του εγγονή την Δεσποινούλα να μεγαλώνουν με τις αρχές του, άλλωστε σωματικά μπορεί να μην είναι εδώ αλλά ψυχικά πνευματικά είναι παντού και σίγουρα μέσα μας.

Θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ από εμένα αλλά και από όλη την οικογένεια μου στους φίλους του Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης, στο Δημοτικό ραδιόφωνο Ξάνθης, όμορφη πόλη, και στο Δίκτυο λόγου και πράξης για την οργάνωση της αποψινής βραδιάς. Ένα τεράστιο ευχαριστώ στον δάσκαλο των γραμμάτων τον κύριο Θανάση Μουσόπουλο για την όλη επιμέλεια αλλά και για το ατελείωτο τρέξιμο για να πραγματοποιηθεί αυτή η εκδήλωση με επιτυχία. Επίσης να ευχαριστήσω τον Δήμαρχο Ξάνθης κύριο Χαράλαμπο Δημαρχόπουλο, τον πρόεδρο του δημοτικού ραδιοφώνου κύριο Μιχάλη Λομβαρδέα και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για την έκδοση του ανθολογίου. Φυσικά να ευχαριστήσω με όλη μου την ψυχή τον κύριο Γιώργο Δαλακάκη για την ευγενική και τιμητική του προσφορά να εκδώσει δωρεάν την ποιητική συλλογή του φίλου του Γιώργου Κωτούλα. Τέλος, να ευχαριστήσω και όλους εσάς για την παρουσία σας και για την αγάπη στο πρόσωπο του πατέρα μου. Μακάρι να μπορέσω και εγώ να τον κάνω περήφανο αν καταφέρω έστω να πετύχω τα μισά από όσα έχει κάνει και να βοηθήσω και εγώ με την σειρά μου να γίνει καλύτερη αυτή η πόλη αν μου δοθεί η ευκαιρία.

Σας ευχαριστώ

Γιώργος Κωτούλας

«Βελασμοί ονείρων»

Ξάνθη, 2018

«ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΟΝ ΚΑΛΟΝ ΗΓΩΝΙΣΜΑΙ
ΤΟΝ ΔΡΟΜΟΝ ΤΕΤΕΛΕΚΑ
ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΤΕΤΗΡΗΚΑ»

Παύλος, Απόστολος των Εθνών. Β' Τιμόθ. Δ'7
Έτσι κλείνει τον πρόλογο της τελευταίας του ποιητικής συλλογής που δεν αξιώθηκε βέβαια, δυστυχώς, να δει τυπωμένη, ο Γιώργος Κωτούλας.

Η συλλογή τυπώθηκε μετά τον ξαφνικό χαμό του, με προσπάθειες των φίλων του, της αγαπημένης του συζύγου Ευγενίας και την ευγενική προσφορά των τυπογραφείων του Γιώργου Δαλακάκη.

Ένας φόρος τιμής στον άνθρωπο, τον ποιητή, τον αγωνιστή, Γιώργο Κωτούλα, γιατί φτωχαίνει ο κόσμος όταν χάνονται άνθρωποι αναλλοτρίωτοι. Άνθρωποι που η φθορά και οι δυσκολίες της ζωής, δεν υποτάσσουν τον εσωτερικό τους κόσμο στον φόβο. Αυτήν την εσωτερική του άλωση καταπολεμούσε ο Γιώργος Κωτούλας, με την πνευματική του προσφορά, τον εκφυλισμό του ανθρώπου από το χάος της καθημερινότητας, το προσωπικό του συμφέρον, την αδιαφορία απέναντι στον Άλλο, τις παγίδες του παρελθόντος και της Ιστορίας μας. Η προσφορά του, πνευματική και σωματική στην πόλη μας, -όλοι γνωρίζουμε τις ατέλειωτες ώρες εργασίας του στο «Μονοπάτι της ζωής»- τον καταξιώνει στη μνήμη μας, σαν ένα φάρο που δείχνει το σημείο όπου πρέπει να σταθούμε και να προβληματισθούμε.

«Τον αγώνα τον καλόν... τον δρόμον τετέλεκα...», οι τελευταίες του γραμμένες λέξεις, λες και γνώριζε τη σύντομη γραμμή της ζωής του, έγραφε και δούλευε πυρετωδώς τα τελευταία χρόνια. Από το 2010 έως το 2018, εκδόθηκαν επτά βιβλία του, έξη ποιητικές συλλογές δηλαδή και ένα θεατρικό, πράγμα σπάνιο που υπογραμμίζει τη χειμαρρώδη ιδιοσυγκρασία του, αλλά και το... λες και γνώριζε που αναφέραμε προηγουμένως, λες και βιαζόταν, γιατί ο άνθρωπος κουβαλάει μέσα του τη γνώση, αλλά και την πρόγνωση.

«Ποιος θα γκρεμίσει τον φράχτη; / Ποιος θα γίνει ακόνι;», γράφει στην τελευταία του ποιητική συλλογή με τίτλο *Βελασμοί ονείρων*. «Μασουρίζει η ελπίδα δίπλα στον νέο ανυφαντή».

Θεωρώ, ότι η τελευταία του αυτή συλλογή τον αντιπροσωπεύει πέρα για πέρα. Αντιπροσωπευτική του είναι, γιατί περιέχει και συνοψίζει τα νοήματα προηγούμενων συλλογών και σκιαγραφεί έντονα το ευαίσθητο και συνάμα μαχητικό πρόσωπο του Γιώργου Κωτούλα.

Τα περισσότερα ποιήματά του, γράφτηκαν στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και της κρίσης των ηθικών αξιών στην Ελλάδα. Από το 2010 έως το 2016, ο Κωτούλας γράφει πυρετωδώς, γι' αυτό που τον απασχολεί και τον καίει. Εκτός από τα ποιήματα των πρώτων τριών συλλογών, (Δύο φράσεις άγραφες, Μεταξύ ακαθάρτων και γάργαρων, Η Κραυγή) που αναφέρονται σε προσωπικές καθημερινές στιγμές, προβληματισμούς και στοχασμούς του, όλα τα υπόλοιπα αναφέρονται στη δύσκολη περίοδο που διανύουμε. Διαβάζοντας προσεκτικά τα ποιήματά του, συμπεραίνουμε πως είχε ένα όραμα ο ποιητής: να δει την Ελλάδα ελεύθερη από την ομηρία της και την υποταγή της σε «ξενολάτρες» και «ξενοκράτες». Να δει την Ελλάδα να ωριμάζει, να ξαναποκτά το μέγεθός της. Να θεραπεύεται από την προαιώνια νόσο της.

«{...} Της παρούσης, της αθεράπευτης και της παιανίζουσας».

Ομιλία της Ελένης Δημητριάδου-Εφραιμίδου

«{...} Και συχνά πυκνά συνειδητή αδιαφορία».

«{...} Ούτε καν στάση κρατουμένων».

«{...} Μάνα μου Αικατερίνη./ Μάνα μου Ελλάδα».

«{...} Χωρίς βουκέντρα η ιστορία ταξιδεύει...».

Κρατάμε τους στίχους που αναφέρθηκαν προηγουμένως: «Ποιος θα γκρεμίσει τον φράχτη; / Ποιος θα γίνει ακόνι; / Μασουρίζει η ελπίδα δίπλα στον νέο ανυφαντή», και λέμε πως ήλπιζε σε νέους ανυφαντές και οδηγητές ο ποιητής, σε «πλαστοουργούς της νιας ζωής», όπως έγραφε και ο Κώστας Βάρναλης στην επαναστατική του ποίηση. Ήλπιζε σε ένα λαό που θα ξυπνούσε από την αδιαφορία και το άραγμα του στην «καμαρίλα», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει σε ένα ποίημά του, σώζοντας έτσι την Ελλάδα από την άλωσή της, γιατί, «ο λαός δεν σώζεται, σώζει», έλεγε ο μεγάλος Νίκος Καζαντζάκης.

«Η φάρσα πέτυχε», γράφει, «τα γεγονότα τετελεσμένα./ Η εικόνα πάγωσε./ Παντελής η άγνοια για το ενέχυρο./ Για βαρύτατες θυσίες και απώλειες./ Καημενούληδες, ποιος θα έσπευδε; / Οι υπάλληλοι αποδεχόμενοι τον ρόλο τους δεν ήθελαν./ Επαναστάτες δεν υπήρχαν/ Ατέρμονες οι συζητήσεις στην αίθουσα και στα καφέ του κοινοβουλίου».

Και αλλού, συνεχίζει σχολιάζοντας και καταγγέλλοντας τη σύγχρονη πολιτική και Εθνική μας αφασία:

«Γέμισε ο τόπος από καθρεφτάκια και χτένια

Στρατιές κυνηγών σαρκοφάγων απελαύνουν

Στις ορθάνοιχτες πόρτες.

Πλατεία Συντάγματος, Ομονοίας, Αριστοτέλους,

Χώροι του καφέ.

Χώροι της νευρικής ανορεξίας.

«Τις αγορεύει βούλεται;»

Αφαντος ή αγέννητος ο δημεγέρτης;

Γεννημένοι και παρόντες οι αγλέορες, οι αβανταδόροι

Και οι τσάτσοι.

Γεννημένη και παρούσα η αρκούδα του χαλκά».

Το μήνυμα σαφές. «Όσοι αδιαφορούν για τα κοινά, είναι καταδικασμένοι να εξουσιάζονται από ανθρώπους πολύ κατώτερους τους», γράφει ο Πλάτων στην Πολιτεία του.

Η Ελλάδα του Γιώργου Κωτούλα, βαδίζει πάνω σ' ένα τεντωμένο σκοινί με «τρεγκλισμένα βήματα», όπως αναφέρει σε προηγούμενη ομώνυμη συλλογή του, χωρίς τιμόνι, αθεράπευτη από τα προαιώνια πάθη και τις αδυναμίες της, η άλωσή της, «σαράκι, ζω-

.....➤

«Βελασμοί ονείρων»

ντανό, αθόρυβο κι αχόρταγο, τρώει το περικάρπιο και τον καρπό», οι ηγέτες της μαριονέττες, ο λαός της κοπάδι που βελάζει κι ονειρεύεται βελάζοντας πάνω στο κουρεμένο χορτάρι και στους «φντρωμένους λογαριασμούς και τόκους».

«Το καράβι που ταξιδεύουμε το λένε Αγωνία» έγραφε σοφά ο Γιώργος Σεφέρης, και ο Γιώργος Κωτούλας, από την τέταρτη ακόμη συλλογή του «Ασύνδετοι παφλασμοί», εκφράζει την αγωνία του με τον δικό του τρόπο: «Εθνική Ελλάδας γεια σου,/ δεν καταζητείσαι, αναζητείσαι».

Η ποίησή του, είναι κυρίως πολιτική, με παράλληλες αναφορές και συσχετισμούς ανάμεσα σε δραματικά ιστορικά γεγονότα και σύγχρονες μοιραίες καταστάσεις. Με γλαφυρότητα και σαρκασμό, υπογραμμίζει την αποχάνωση, την απάθεια, «το διόλου απίθανο» που είναι πιθανό, τη «μαγαρισμένη» δημοκρατία μας, την επανάληψη, την ιστορία μας που κάνει κύκλους, το πώς θα σωθούμε όταν όλα επαναλαμβάνονται παταγωδώς:

«Νεοέλληνες, Βυζαντινολόγοι, αρχαιομανείς και διεθμιστές.

Ελευθερία μου,

εσύ της σκληρής περιπέτειας, πες μου. Πρέπει να φοβάμαι;

Αυγουστιανά, Απριλιανά, Ιουλιανά, Δεκεμβριανά. Τοκετός».

Ο Γ. Κωτούλας, ζει και υπάρχει ανάμεσά μας. Υπάρχει με το αίσθημα ευθύνης που τον διακατείχε πάντα, μας κρατάει σε εκγρήγορη μες απ' τις λέξεις, τα ποιήματα, τα τραγούδια του. Ένας ρομαντικός μαχητής που πέρασε ανάμεσά μας και μας ανάγκασε να σκεφτούμε πως μόνο στον αγώνα υπάρχει ελπίδα. Γιατί πώς αλλιώς θα έγραφε:

«Τα ρήματα ζω και υπάρχω με τον χρόνο του μέλλοντος».

«{...} Ευπνητός είμαι».

«{...} Τα στήθη παρατεταγμένα».

«{...} Ορθιος απαγγέλλω Σολωμό».

Κλείνοντας θα παραθέσω κάποιους στίχους του Θρακιώτη ποιητή Κώστα Βάρναλη που ταιριάζουν απόλυτα στον Γιώργο Κωτούλα και στη μνήμη του:

«Και πάλι στον αγώνα σκοτωμένοι, αλλ' όχι νικημένοι»

.....

« Όχι όντα, είμαστε ιδέες, που ζούνε πολεμώντα».

Το κείμενο διαβάστηκε στην εκδήλωση μνήμης με τίτλο «Το ποιητικό πρόσωπο του Γιώργου Κωτούλα – in memoriam», τη Δευτέρα 12 Νοεμβρίου 2018, στο Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης.

Ο Α και ο Β

- A. Λες να είναι τόσο;
B. Δεν το αποκλείω.
A. Σώπα, δεν του φαίνεται.
B. Τώρα που το λες αρχίζω να αμφιβάλλω.
A. Εγώ αμφέβαλα από την αρχή.
B. Μετρώ, ξαναμετρώ και μπερδεύομαι.
A. Αμφισβητείς τα μάτια σου;
B. Όχι, αλλά πάλι, λογικά δε στέκει.
A. Τι δε στέκει; Αφού το βλέπεις.
B. Το βλέπω αλλά δε το σιγουρεύω.
A. Να το σιγουρέψεις γιατί αλλιώς δε γίνεται.
B. Όλα γίνονται και δεν γίνονται.
A. Εμάς δε μας ενδιαφέρουν όλα αλλά αυτό.
B. Ναι αυτό το ειδικό, αλλά
A. Τι αλλά; Δύσκολα να το δεις μοναχό του;
B. Ακριβώς μοναχό του, ξεχωριστό.
A. Πολλά πράγματα δεν μπορείς να τα ξεχωρίσεις.
B. Στα γενικά άνετος, στα ειδικά ζορίζεσαι.
A. Ζορίζεσαι λέει; Παραζορίζεσαι.
B. Δε μπορείς να το αποφύγεις.
A. Αυτό σου λέω, δεν υπάρχει πάγιος τρόπος.
B. Τρόπους πολλούς και δεν βρίσκεις τον ένα.
A. Πάντως μπορούμε να το δούμε με άλλη ματιά.
B. Ευχαρίστως αλλά πού χρόνος;
A. Αμα θες βρίσκεις χρόνο και χρήμα.
B. Δε λέω όχι, αλλά και το ναι, πού βοηθάει;
A. Βοηθάει, πώς δε βοηθάει.
B. Έτσι που το διατυπώνεις ναι.
A. Δε το διατυπώνω εγώ, μόνο του.
B. Μόνο του αλλά όχι αυτόματο.
A. Πού να βρεις αυτόματο.
B. Ε, έχει, πώς δεν έχει.
A. Ελα τώρα μην είσαι τόσο απαιτητικός.
B. Απαιτητικός δεν είμαι αλλά γιατί όχι;
A. Αντε τώρα και μοιρολάτρης.
B. Γενικά μοιρολάτρης όχι, αλλά να.
A. Όταν φτάσεις στο αμήν, αναθεωρείς.
B. Αναθεωρείς ξανά και ξανά.
A. Ξανά αλλά στο ειδικό πάλι έχεις πρόβλημα.
B. Γιατί, εσύ δεν έχεις ποτέ πρόβλημα;
A. Έχω αλλά πώς να σ' το πω;
B. Ναι πες το, μη βραδιάσουμε.
A. Τώρα βαριέμαι, άλλη φορά.
B. Από αναβολή σε αναβολή το πάμε.

Θωμάς
Βουγιουκλής

Σκέψεις για το ρόλο των εκπαιδευτικών στην κοινωνία

Το σχολείο, μετά την οικογένεια, είναι η κοινωνική δομή μέσω της οποίας τα παιδιά και οι νέοι προετοιμάζονται για την ενήλικη ζωή τους και παράλληλα κοινωνικοποιούνται. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών δεν σταματά στα καθήκοντα που έχουν σχέση με τη μάθηση, αλλά είναι πολύ πιο σημαντικός. Οι εκπαιδευτικοί είναι αυτοί που καλούνται καθημερινά να συναναστραφούν με τα παιδιά και τους εφήβους, μαζί με όλα τους τα προβλήματα, τις προκλήσεις, τα ερωτήματα που τους βασανίζουν. Παίζουν ταυτόχρονα πολύ μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση των χαρακτήρων των μαθητών και της ικανότητάς τους για κριτική σκέψη, ώστε να προστατεύονται από τους κινδύνους της ζωής, να μάθουν να επιλέγουν και να απορρίπτουν. Έτσι ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι τελικά πολύ σημαντικός για την κοινωνία αφού αφενός προετοιμάζουν τους νέους για να γίνουν πολίτες και αφ' ετέρου οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί είναι πολλές φορές άνθρωποι που αποτελούν φωτεινά παραδείγματα για όλη την κοινωνία. Για τους μαθητές είναι πολύ σημαντικό οι εκπαιδευτικοί τους να έχουν προσωπικότητα, να τους εμπνέουν, να τους κατευθύνουν, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τους εγκλωβίζουν ή τους φέρονται με τρόπους αυταρχικούς και δασκαλοκεντρικούς.

Για τους εκπαιδευτικούς δεν είναι όλα ρόδινα. Καλούνται να αντιμετωπίσουν διαφόρων ειδών δυσκολίες και προβλήματα, όπως η επίτευξη καλής επικοινωνίας με τους γονείς, οι κατηγορίες που δέχονται ως «δημόσιοι υπάλληλοι» και κυριότερα η άνοδος του φασισμού και του ρατσισμού, που έχει άλλοτε αποδέκτες τους ίδιους και άλλοτε μαθητές. Είναι πολύ δύσκολο και επίπονο για τους εκπαιδευτικούς να ορθώσουν το ανάστημά τους ενάντια σε γονείς ή μαθητές που ασπάζονται τέτοιες ιδεολογίες, χρειάζεται μεγάλη ψυχική ανθεκτικότητα και επιμορφώσεις, ώστε οι εκπαιδευτικοί να μπορούν να βρουν τους τρόπους να αντικρούσουν τέτοιου τύπου συμπεριφορές και ιδεολογίες.

Δυστυχώς, παράλληλα μ' αυτά τα προβλήματα, ο ρόλος του εκπαιδευτικού για την κοινωνία απαξιώνεται συνεχώς και σ' αυτό παίζει ρόλο και η οικονομική κατάσταση της χώρας, που δεν μπορεί να προσλάβει μόνιμους εκπαιδευτικούς, δημιουργώντας έτσι συνθήκες εργασιακής ανασφάλειας και μη επαγγελματικής ικανοποίησης. Οφείλει το κράτος εάν θέλει να έχει καλούς πολίτες, να μεριμνήσει για την αναγνώριση του σημαντικότητας έργου των εκπαιδευτικών, έτσι ώστε κι αυτοί να μπορούν να ασκούν το λειτούργημά τους με λιγότερους περικοπασμούς και πιο αποτελεσματικά.

Μουσοπούλου Μαρία

Ιστορικός, Μεταπτυχιακό στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

Η αλληλεγγύη αποτελεί τον βασικό παράγοντα ευημερίας μιας ομάδας ή ενός ευρύτερου συνόλου. Από την προϊστορία ακόμη, είχε γίνει κατανοητό στους μακρινούς προγόνους μας ότι η επιβίωση τους, αλλά και η ευτυχία τους, βασιζόταν στη καλή συνεργασία και αλληλοϋποστήριξη των μελών της φυλής ή της κοινότητάς τους.

Ετυμολογικά, η λέξη προέρχεται από το επίθετο αλληλέγγυος. Το τελευταίο είναι σύνθετο και προκύπτει από τον συνδυασμό του αλλήλων συν έγγυος (εγγυημένος), αυτός δηλαδή που έχει μαζί με κάποιον άλλο κοινές υποχρεώσεις ή ευθύνες.

Τα διάφορα λεξικά ορίζουν την αλληλεγγύη ως την σχέση αμοιβαίας ηθικής ή υλικής στήριξης μεταξύ ατόμων, συνήθως στο πλαίσιο ενός συνόλου. Οπότε, η αλληλεγγύη σχετίζεται με τη βοήθεια που προσφέρουμε ο ένας στον άλλο, με σκοπό συνήθως ηθικό.

Σε όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, η αλληλεγγύη έπαιξε σημαντικό ρόλο, κυρίως σε περιόδους δύσκολες, που χαρακτηρίζονταν από πολέμους, μεγάλες κοινωνικές ανισότητες, μεταναστεύσεις πληθυσμών ή οικονομικές υφέσεις.

Κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, με την ραγδαία άνοδο του καπιταλισμού και με την υλική ευμάρεια που το σύστημα αυτό έφερε, η σημασία της αλληλεγγύης φάνηκε να χάθηκε. Οι άνθρωποι άρχισαν να κυνηγούν το μεγάλο όνειρο της απόκτησης περισσότερων υλικών αγαθών. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η οικονομική άνθιση, σε πολλές χώρες της Δύσης, βοήθησε αρκετό κόσμο να εξασφαλίσει ένα σημαντικό βιοτικό επίπεδο. Και όλα καλά ως εδώ, αλλά η οικονομία της ελεύθερης αγοράς ευνοεί την ατομική επίτευξη και καταξίωση και όχι τη συλλογική. Στον καπιταλισμό, το ενδιαφέρον για τον πλησίον είναι ανύπαρκτο. Όπως όμως έλεγε και ο Ηράκλειτος «τα πάντα ρει». Τίποτα, λοιπόν, δεν παραμένει αμετάβλητο και η παγκόσμια οικονομική κρίση των τελευταίων δέκα ετών ήρθε να ταράξει τα λιμνάζοντα ύδατα της κίβδηλης ευμάρειας της προηγούμενης περιόδου.

Η ύφεση έφερε ανεργία, φτώχεια, κατάθλιψη και άγχος σε ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του παγκόσμιου πληθυσμού. Αλλά, προκάλεσε και κάτι θετικό. Ξύπνησε το ναρκωμένο αίσθημα προσφοράς βοήθειας προς τους οικονομικά ασθενείς, σε αρκετά άτομα. Με άλλα λόγια, ενέπνευσε ξανά την αλληλεγγύη σε πολλούς.

Έτσι, μέσα σε όλα τα αρνητικά, είδαμε και βλέπουμε ευτυχώς πολλούς ανθρώπους να παίρνουν σημαντικές πρωτοβουλίες, με σκοπό να βοηθήσουν όσους επλήγησαν σοβαρά από την κρίση. Τα κοινωνικά παντοπωλεία είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας τέτοιας βοήθειας, σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας. Όπως επίσης και τα κοινωνικά ιατρεία, που αναπτύχθηκαν με την εθελοντική δράση επαγγελ-

Γράφει
ο Γιώργος
Μπόσκου

ματιών του κλάδου Υγείας, με σκοπό την ιατρική στήριξη ανασφάλιστων μεταναστών και Ελλήνων άπορων πολιτών.

Επίσης, σε πολλές περιοχές, με πρωτοβουλία κάποιων, αναπτύχθηκαν διάφορες κοινωνικές επιχειρήσεις, με σκοπό την αντιμετώπιση της ανεργίας, σε τοπικό επίπεδο, αλλά και την παραγωγή βασικών αγαθών, που να είναι οικονομικά προσιτά στο ευρύ καταναλωτικό κοινό.

Παρά τις προαναφερθείσες θετικές πρωτοβουλίες, η πλειοψηφία του κόσμου δυστυχώς παραμένει αποστασιοποιημένη από αλληλέγγυες πρακτικές. Οι αρνητικές επιρροές του καπιταλισμού καλά κρατούν ακόμη και οδηγούν τους περισσότερους σε επιλογές, που τις χαρακτηρίζει ο ωφελιμισμός αλλά και ο εθελούσιος απομονωτισμός. Σε αυτό το τελευταίο, συνέπραξε πολύ και η σύγχρονη τεχνολογία, που ωθεί τα άτομα σε συμπεριφορές, που τους απομονώνουν από τους άλλους και που τους κάνουν να χάνουν τη επαφή με τον πραγματικό κόσμο, άρα και τα πραγματικά προβλήματα (βλέπε εθισμός στα υποτιθέμενα κοινωνικά δίκτυα).

Η αδιαφορία για τον άλλο προκαλεί πλείστα δεινά. Η έλλειψη συμπαράστασης και υποστήριξης μεταξύ των μελών ενός συνόλου, μιας κοινωνίας, οδηγεί σταδιακά σε ηθική εξαθλίωση και σε δυστυχία. Διότι, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή του άρθρου, η κοινωνική ευημερία επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της αλληλεγγύης.

Δεν πρέπει λοιπόν να αποτελεί κάτι άγνωστο ή και εχθρικό. Αντίθετα, θα πρέπει να είναι η μόνη επιλογή. Εξάλλου, είναι πολλάκις αποδεδειγμένο ότι τα προβλήματα λύνονται κυρίως μέσα από συλλογικές προσπάθειες, με διάθεση και πνεύμα ουμανισμού.

Κλείνω αυτή τη σύντομη αναφορά μου στην αλληλεγγύη, παραθέτοντας την ακόλουθη ρήση του Θουκυδίδη: «Τόσο η νεότητα, όσο και το γήρας, χωρίς αλληλεγγύη δεν κατορθώνουν τίποτε!» Τροφή για σκέψη.

Το έθιμο του νονού

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ ...μια Οδύσσεια από το Χατζηγύρι Κεσσάνης της Ανατολικής Θράκης στα Πηγάδια Ξάνθης

Γράφει ο Λευτέρης Επ. Αρχοντάκης - Αξιωματικός Πυροβολικού

Είμαστε συγκεντρωμένοι για ακόμη μια χρονιά όλοι μας ανήμερα των Θεοφανείων στην στοργική αγκαλιά της ενορίας μας διότι μας αξίωσε ο Κύριος να γιορτάσουμε για ακόμη μια φορά την υπερβατική του παρουσία, τα ΘΕΟ - φάνεια, την αποκάλυψή του κατά την βάπτισή του Υιού του.

Δεν είναι τυχαία η μέρα και διόλου τυχαίο το γεγονός που γιορτάζουμε καθώς και ο τρόπος με τον οποίο το αναβιώνουμε. Ουσιαστικά το θεϊκό σχέδιο της ενανθρωπίσεως του Χριστού μετά τη γέννηση, εξελίσσεται και λαμβάνει σάρκα και οστά μέσα από το ορθόδοξο βάπτισμά Του στον Ιορδάνη ποταμό. Ο Χριστός βαπτίζεται και βαπτισμένοι πλέον ξεκινά την διδασκαλία του.

Η ορθοδοξία έχει ρίζες τα μυστήρια και κορμό της την παράδοση. Η παράδοσή αναβιώνει την ζωή του Χριστού μέσα στην εκκλησία με τα μυστήρια. Ο ορθόδοξος πιστός προγεύεται την χαρά της αιώνιας ζωής μετέχοντας με πίστη σε αυτά. Γιορτάζουμε την βάπτισή του Χριστού μα συνάμα γιορτάζουμε και την δική μας βάπτισή στο όνομά του. Αναβιώνουμε το βάπτισμα του Χριστού με τον Μέγα Αγιασμό και συνάμα δεχόμαστε τον Μέγα Αγιασμό ως δώρο Θεού. Τον μεταφέρουμε στα σπίτια μας για ευλογία. Με αυτόν θα ραίνουμε τα παιδιά μας, τα ζωντανά μας, τα κτήματά μας, την ζωή μας όλη. Θα τον δεχθούμε ως φάρμακο διότι πιστεύουμε στο Χριστό.

Αδερφοί μου η πίστη μας ενώνει και είναι αυτή που μας συγκεντρώνει στο Ναό του χωριού κάθε χρόνο τέτοια μέρα για να αναβιώσουμε το σπάνιο αυτό έθιμο του Νονού. Μας το κληροδότησαν οι σοφοί πρόγονοί μας, οφείλουμε να το διαφυλάξουμε για να το κληρονομήσουν τα παιδιά μας.

Δεν θα ξεχάσω ποτέ πως κάθε χρόνο τέτοια μέρα ετοιμαζόμασταν να έρθουμε στο χωριό του πατέρα για το έθιμο. Το έθιμο του Νονού έχει τις ρίζες του βαθειά στο χρόνο και προβάλλει την εκλεπτυσμένη κουλτούρα των προγόνων μας έξω και πέρα από κάθε παγανιστική τελετουργία. Μόνο καλλιεργημένες και ευαίσθητες ψυχές φωτισμένες από Θεία χάρη θα μπορούσαν να συνθέσουν ένα τόσο ευγενικό έθιμο με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα που διαμορφώθηκε αιώνες πριν, στα χρόνια της σκλαβιάς όπου κάθε χριστιανική εκδήλωση ήταν αυστηρά απαγορευμένη. Έτσι η λαϊκή σοφία εξέλιξε ένα νέο έθιμο για την μέρα των Φώτων, που η πρόγονοί μας μετέφεραν με την εγκατάστασή τους στην ανατολική Θράκη, πριν ακόμη την πτώση του Βυζαντίου.

Το σπάνιο έθιμο του Νονού είναι απλό και καθαρό. Χριστιανικό και ορθόδοξο, δεν συγχωνεύει προκαταλήψεις και δεισιδαιμονίες του παρελθόντος. Είναι ένα γνήσιο Ελληνικό έθιμο. Νονός μπορεί να είναι καθένας από εμάς αρκεί να θέλει να μετέχει. Νονός μπορεί να είναι καθένας από εμάς. Όχι μόνο οι ρωμαλέοι και τολμηροί που θα βουτήξουν στα παγωμένα νερά της θάλασσας και των ποταμών. Νονός μπορεί να είναι και ο δυνατός μα και ο αδύναμος. Νονός μπορεί να είναι και ο πρώτος μα και ο τελευταίος. Εδώ βρίσκεται το μεγαλείο του εθίμου. Ο Νονός πρέπει να είναι άξιος και άξιοι για την πίστη μας είναι όλοι. Δεν εξαιρείται κανείς διότι όλοι είμαστε βαπτισμένοι όπως ο Χριστός μας.

Ο Σταυρός ήρθε από την ανατολική Θράκη μαζί με τους πρόσφυγες παππούδες και τα λιγιστά εικονίσματα του Χατζηγυριού. Όμως ήρθε δεν ξεχάστηκε στο πέρασμα του πονεμένου χρόνου. Ο Σταυρός των Θεοφανείων δεν χρονολογείται είναι τόσο παλιός όσο το φθαμένο μέταλλό του. Ο Σταυρός των Θεοφανείων έχει την δική του Οδύσσεια. Το έθιμο του Νονού δεν διασώθηκε από τύχη μα από πίστη. Το έθιμο του Νονού διασώθηκε διότι προσερχόμαστε με ευλάβεια και όχι με υπερηφάνεια. Ο Σταυρός δεν είναι κλήρωση. Ο Σταυρός είναι ευλογία μα και ευθύνη. Ο Σταυρός δεν είναι

λαχείο. Δεν λέμε ο τυχερός μα αναφωνούμε άξιος ο Νονός. Δεν τον συγχαίρουμε για την επιτυχία, του ευχόμαστε πάντα άξιος όπως στην αναδοχή ενός νηπίου. Δεν περιφέρουμε τον Σταυρό στο χωριό ως τρόπαιο αλλά περνάμε από τα σπίτια ώστε να τον ασπαστούν όλοι ακόμη και οι άρρωστοι και όσοι για όποιο λόγο δεν μπόρεσαν να παραστούν. Οι χωριανοί δεν υποδέχονται με θυμίαμα τον Νονό αλλά τον τιμημένο Σταυρό. Ο Σταυρός ανήκει σε όλους και ο Νονός πρέπει να φανεί άξιος για να τον σηκώσει. Οι παλαιότεροι έλεγαν: Ο Σταυρός ξέρει πού θα πάει.

Με σεβασμό, ευλάβεια και αυστηρή νηστεία προσέρχονταν οι χωριανοί την ημέρα αυτή στο έθιμο, ενώ κάθε νοικοκυρά έκανε την ετοιμασία της για να δεχθεί το χαρμόσυνο μαντάτο του Νονού στο σπίτι της. Την ίδια μέρα δεχόταν ευχές για τον Νονό στο σπίτι, ενώ ακοίμητη καντήλα περιέμενε τον σταυρό στο κατώφλι. Αν ο Σταυρός πήγαινε σε μη χωριανό ή σε χωριανό που δεν μένει στο χωριό τότε την υποχρέωση να κρατήσει το Σταυρό αναλάμβανε η εκκλησία ή κάποιος συγγενής που μένει στο χωριό. Ο Σταυρός δεν βγαίνει από το χωριό.

Η χρονιά του Σταυρού για τον κάθε Νονό είναι μοναδική. Ο Νονός για να παραδώσει τον Σταυρό έχει υποχρέωση να αναλάβει το έθιμο την επόμενη χρονιά.

Ο Σταυρός έρχεται με ευχές και φεύγει με γλέντι. Παλαιότερα ο κάθε Νονός προετοίμαζε τραπέζι στο σπίτι του και όλοι ήταν καλοδεχούμενοι. Τα τελευταία χρόνια αυτό το έχει αναλάβει η δραστήρια ενορία μας που με ιδιαίτερη προσπάθεια αναβιώνει πολλά έθιμα της παράδοσής μας. Η χρονιά του σταυρού είναι περίοδος περισυλλογής, άσκησης και προετοιμασίας.

Κάθε στιγμή, κάθε πράξη, κάθε λογισμός ξεκινά με τις λέξεις «πάντα άξιος», που εισέπραξε ο Νονός προκαταβολικά με την έλευση του Σταυρού. Άραγε ήμουν άξιος να δεχθώ τον Σταυρό; Το ερώτημα θα μείνει αναπάντητο. Δεν ήμουν άξιος να διακονήσω τον Σταυρό διότι δεν υπέμενα, δεν συγχώρεσα, δεν σεβήθηκα, δεν βοήθησα, δεν συμπόνεσα, δεν φιλιώθηκα, δεν ταπεινώθηκα, δεν εγκρατεψα, δεν κοινωνήσα. Η χρονιά του Νονού χαράχτηκε στην ψυχή μου για όλα αυτά που δεν έκανα.

Αγαπητοί μου αδερφοί είναι μοναδικό το μεγαλείο της θρησκευτικής μας παράδοσης και των εθίμων της. Η βιωματική εμπειρία των εθίμων μας καθιστά κοινωνούς της Θείας χάριτος του Κυρίου μας.

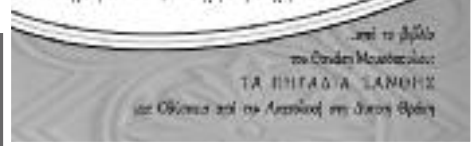

Θεοφάνια στ Χατζηγύρι, ήθη και έθιμα...

...για να διατηρήσουν το θρησκευτικό ενδιαφέρον στην πατρίδα και να διατηρήσουν ο πόθος, παράδοση τις εκκλησίες και το Σταυρό στο χωριό και έθιμο "Κίβρις Ελέητος" το χωριό παλιό.

...στον το Σταυρό (το χωριό από την Πατρίδα) τη μέρα των Θεοφανείων τα έθιμα είναι σε εκτίμηση ή άρρωστοι και οι μισοί στην Εκκλησία. Όποιος ήρθε το Σταυρό, τα έθιμα στο σπίτι του, διαμένει ο κλήρος του Χριστού για τον επόμενο χρόνο, όπως κληρονομία το κληρικό στο παλιό και κληρικό γράμα στις συγγενικές του.

...ο Σταυρός έθι φαίνεται από το χωριό αν ήρθε σε χωριό τον πατέρα στο σπίτι του, αν ήρθε σε έθι μέσα στην Εκκλησία, οι συγγενείς του στο χωριό ή σε χωριό στο σπίτι.

Τα λόγια μας πάντα λιγοστά, σαν τις καμπάνες της Μεγάλης Παρασκευής

Μια συστάδα, απλωμένη με ελκυστική ανομοιογένεια, τραβάει το βλέμμα μου. Εικόνα γεμάτη από σπασμένες άγκυρες, γεννιέται από την συμβίωση της επίσημης εγκατάλειψης με την εξαχρέωση των αξιών, μπροστά σε καλεσμένους οπαδούς και μαντρωμένους ψηφοφόρους της απογύμνωσης.

Αληθινά και ευγενή, στην σοφία της αυθυπαρξίας τους, διατηρούν μανταλωμένα την αρμονία τους, απέναντι στις τακτοποιημένες ερμηνείες γραφικών συναγωγών, όπου ενδημικές παιδαριώδεις τσιγκολελέτες συνωστίζονται για μία θέση στην βιτρίνα της καλλιμάρμαρης κολεξιόν.

Η επανάκτηση της χαμένης ισορροπίας απαιτεί κόπο και πολυμέτρη προσπάθεια. Αυτήν την φορά η εσωστρέφεια δεν θα είναι βλαπτική για την Πόλη. Θα είναι η Λύτρωσή της. Αρκεί να καταδυθεί

βαθιά μέσα της και να ανακαλύψει δεξαμενές για να αντλήσει σταθερές και δυνάμεις που θα την σώσουν από την θολωμένη φουρτουνιασμένη επιφάνεια αυτοδιοικητικών ιβέντς, όπου λάιβ κορώνες και σόλο βιολιά υπόσχονται βόρειο ευρωπαϊκά χρόνια μεσογειακής αμεριμνησίας.

Τέλος επιτέλους στο αφηνιάσμα της αυθαιρεσίας.

«Τα λόγια μας πάντα λιγοστά, σαν τις Καμπανιές της Μεγάλης Παρασκευής».

Γράφει ο **Μιχάλης Σπανίδης**
Εκδότης - Βιβλιοπώλης

ΣΠΑΝΙΔΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Θερμοπυλών & Πλάτωνος 11
Θερμοπυλών 17
Θερμοπυλών 10 - 12
Τηλέφωνο & Τηλεομοιότητα:
25410 27544, 25410 84404
Ιστοσελίδα: www.spanidis.gr
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο:
info@spanidis.gr

